

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Az Érdy-kódex Szent Anna-fejezete

Betűhű közlés jegyzetekkel, olvasattal és értelmezéssel

2. rész*

439a

Ha¹⁷ azeert az wr Isten dýcheerettre m
eltonak .¹⁸ ýteelte . mýnewel ýnkab az zen
tòktwíl es zent angýaloktwl . týztòl
-tette : kýròl zent pal wgý mond *Corin*
5 Qui¹⁹ gloriatur in domino gloriatur
ha ký dýchekòdýk . wr istenben dých
ekòggýeek . Mert nem az . akký enn
enmagat dýcheerý . meg²⁰ býzonwlta
tot . De kýt wr isten dýcheer . mýnt
10 dýchòseegees zent Anna azzont .
Neegýed . malazos newezetesseegh .
kýròl wgý mond . zent Ieronimus do
ctor . Meltan wr isten zýleýeenek
zýleýe newezetetek Annanak . . Mert
15 az Anna magýaraztatýk . istený ma
lazthnak : awagý bodog feldnek .
mert wr istennek zent malazttýaw
al tellýes vala . . Azert mýndden týz
tòssegre melto . Annak felette . mert
20 ez nemes feldý termeezetből . valaz
tateek ký . az nemes erekseeg . kýből
az ýgassagh . awagý býzonsaag ký
tamada : Ez zent gýòkerből alkotta
teek az dauid kwchýa . kýwel para

* Az első részt l. Magyar Nyelv 117: 118–126. DOI: <https://doi.org/10.18349/Magyar-Nyelv.2021.1.118>

¹⁷ A felső margón, középen az ívfűzet száma rubrummal: **31**.

¹⁸ A *nak* betűkapcsolat és a tagolójel jelölt marginális betoldás.

¹⁹ A scriptor a sor elején üres helyet hagyott, minden bizonnyal a pontos locus (1Kor 1,31) későbbi beírása céljából.

²⁰ Az *e* után megkezdett betű (talán *l*) nyoma.

- 25 dýchom kapwya meg nýtateek
 Ez leen az nemes vezzò zaal : kÿnek
 Az zeep vÿraga leen . . es vÿragan
 -ak . eedes mennÿeÿ gymòlche Cristus
 Numerÿ xvij . Et Isaÿe xj : : =
- 30 Wgÿ olwastatÿk ez zent Azzonrol h
 ogÿ hwz eztendeeg volt nemtelen
 kÿben es mÿndden nemzetseeghÿ
 kethseegben estenek : vala²¹ . hogy Isten pa
 rancholattÿa mÿyat atkozot vona
- 35 Mÿeert soha ñermeke nem lenne
 De kÿ twdhattÿa wr istennek tÿt
 kos tanacchaat . . Wgÿ talallÿon zÿt
 ÿrasban hogÿ . Neegÿ azzonÿallatok
 voltanak eellÿen nemtelenek sok
- 40 ÿdeÿglen / kÿktwÿl wr isten akara
 ttÿa zerent nagÿ chodalatus es zent
 seeges magzatok zarmaztanak
 Elsew mondatÿk Samuel proffÿetan
 ak Annÿa : kÿ olÿ zent eeletwÿ vala
- 45 hogÿ ÿmachaganak mÿatta nÿeree . az²²
 zent²³ magzatot . Masodÿk . kÿs thobia
 snak annÿa . thobie x . harmadÿk

Ha azért az Úristen dicséretre méltónak ítélte, minével/minyével inkább az szentöktől és szent angyaloktól tisztöltette, kiről Szent Pál úgy mond Corin (5) Qui gloriatur in domino gloriatur. Ha ki dicseködik, Úristenben dicseköggyé, mert nem az, akki ennenmagát dicséri, megbizonultatott, de kit Úristen dicsér, mint (10) dicsőséges Szent Anna asszont. Negyed malasztos nevezetesség, kiről úgy mond Szent Jeronimus doktor: Méltán Úristen szilejének szileje nevezteték Annának, mert (15) az Anna magyaráztatik isteni malaszt-nak, avagy bódog feldnek, mert Úristennek szent malasztjával tellyes vala. Azért minden tisztösségre méltó annak felette, mert (20) ez nemes feldi természetből választaték ki az nemes erekség, kiből az igasság avagy bizonság kitámada. Ez szent gyökérből/gyökérből alkottaték az Dávid kúcsja/kucsja, kivel para(25)dicsom kapuja megnyittaték. Ez lén az nemes vesszőszál, kinek az szép virága lén, és virágának édes mennyei gymölcse Kristus Numeri xvij. Et Isaie xj. (30) Úgy olvastatik ez szent asszonról, hogy hús esztendég volt nemtelen, kiben is minden nemzetségi kétségben estenek vala, hogy Isten parancsolattya miatt átkozott vóna, (35) miért soha gyermeke nem lenne. De ki tudhatta Úristennek titkos tanácsát? Úgy találjon [találjok 'találjuk?'] Szentírásban, hogy négy asszonyállatok voltak ellyen nemtelenek sok (40) ideiglen, kiktől Úristen akarattya szerént/szerént nagy csodálatus és szentséges magzatok származtanak. Első mondatik Sámuel prófétának

²¹ A szó jelölt marginális betoldás.

²² Az a e-ből javított betű, de a javítás fordított irányú is lehet.

²³ A sor előtt a margón locus: . I . R j .

annya, ki oly szent életű vala, (45) hogy imáccságának miatta nyeré az szent magzatot. Második kis Tóbiásnak anyja Thobie X. Harmadik

439b

Raguelnek feleseege . Es sara azzonnak
 Annya . thobyé vij . Neegyed vala . ffa
 nőelnek leanya . Az nagy ydeyw veen
 5 kÿ Cristus Iesusth eerdemlee lathny . m
 ykoron az templomban ffele vÿweek . luc ij
 zent yrasnak byzonsaga zerent . ezek m
 ynd zenthseeges Azzonyallatok voltan
 ak . es malazosok : De mynd ezeketh n
 10 aggyal felewl mwlaa . Dÿchöseeges
 zent Anna . azzon<na> Ioachÿm nak felese
 ge kÿtÿwl nem / chak . nagy dragalatus
 zentök tamadanak²⁴ : De meeg Az aldot
 zentöknek zente . kÿtÿwl . es . kÿ myat m
 ynden zenthseeg vagyon : tamada ez vÿ
 15 lagra . . azeert meltossagus leen ew newe
 zetÿ zerent : =
 Ewtöd . meltossagus nemzetesseeg . kÿról
 wgy monda Idwezeytenk Luc vj . M
 yndden ffa az ew gymelcheen ysmerte
 20 tÿk meg . . Et Math vij . Myndden yo
 ffa yo gymelchöket teremt : Azert yteelte
 tÿk ygazan . hogÿ az felette zeep es yo
 gymelchnek . felette dragalatus faÿa
 leegÿen : De kezdettewl foghwa . soha nem
 25 volt Sem leezen oly ember . kÿnek eell
 yen zenthseeges magzatÿ lenneenek : thwd
 nya yllÿk . Cristus Iesus . ew zent zyÿle
 az harom Mariaak . . es . nyolcz az zent
 apostolok közzöl . kÿk oly nagyok eerdem
 30 mel . oly hatalmasok zemeellyel . oly
 bewseegösök dÿchöseeggel . hogÿ hozÿayok
 hasonlatos²⁵ meennyen felden nem leele
 ttetÿk : kÿböl ygaz yteelet adatÿk hoÿ
 Anyak közöt sem leelettetÿk . azzonwnk
 35 twl meg valwan . ew hozÿaa feldön²⁶

²⁴ A harmadik *a* *n*-ből alakított betű.

²⁵ A *h* javított betű.

²⁶ Az *ó* *e*-ből javított betű.

- meennyen hasolatus :
 Hatod . kŷwalthkeppen valo nemesseeg .
 kŷnek bŷzonsagara lattŷok hogŷ ez vŷla
 ghŷ neepok : Anneewal nagŷobban dŷche
 40 kŷdnek . es tŷztŷltethnek . mŷg Nagŷob ne
 messeegbŷl tamattanak : ha mŷkoron ze
 gheenseegre ŷwt . meeg sem haggŷa az
 nagsaghnak newezetŷt : Azonkeppen . mŷ
 nemew nemes gyŷkerezetbŷl tamada zent
 45 Anna . azzon . Doctorok reea felelnak mond
 wan . . hogŷ kezdettewl foghwa . zŷletetŷk²⁷

Ráguelnek felesége és Sára asszonnak anyja. Thobie vij. Negyed vala Fánuelnek leánya, az nagy idejű vén, ki Kristus Jézust érdemlé látni, m(5)ikoron az templomban felvívék. Luk. ij. Szentírásnak bizonsága szerént/szerënt ezek mind szentséges asszonyállatok voltak és malasztosok. De mindezeket naggyal felől múltá dicsőséges (10) Szent Anna asszon, Joachimnak felesége, kitől nemcsak nagy drágalátus szentők támadának, de még az áldott szentőknek szente, kitől és ki miatt minden szentség vagyon, támada ez vi(15)lággra, azért méltóságus lén ő nevezeti szerént/szerënt. Ötöd méltóságus nemzetesség, kiről úgy monda Idvezejténk Luc vj. Minden fa az ő gyimelcsén ismerte(20)tik meg. Et Math vij Minden jó fa jó gyimelcsöket teremt. Azért ítéltetik/ítéletik igazán, hogy az felette szép és jó gyimelcsnek felette drágalátus fája legyen/légyen. De kezdettől fogva soha nem (25) volt, sem leszen/lészen oly ember, kinek ellyen szentséges magzati lennének, tudnia illik Kristus Jézus, ő szent szile, az három Máriák és nyolc az szent apostolok közzöl/közzöl, kik oly nagyok érdem(30)mel, oly hatalmasok személlyel, oly bŷségŷsök dicsŷséggel, hogy hozjájok hasonlatos mennyen, felden nem lelettetik. Kibŷl igaz itélet/ítélet adatik, hogy anyák közzŷt sem lelettetik asszonunk(35)túl megváln ŷhozjá feldŷn, mennyen haso(n)latus/hasollatus. Hatod: kiváltképpen való nemesség, kinek bizonságára lattŷok, hogy ez világi népek annéval/annyéval nagyobban dicse(40)kŷdnek és tisztŷltetnek, míg nagyobban nemességbŷl támtattanak, ha mikoron szegénségre jut, mégsem haggŷa az nagságnak nevezetit. Azonképpen, minemŷ nemes gyŷkerezetbŷl támada Szent (45) Anna asszon? Doktorok reá felelnak mondván, hogy kezdettől fogva sziletetik,

440a

- Nem volt olŷ nemesseeg . oly bodogh ne
 -mzetsseeg kŷben reeze nem volna : kŷról
 nŷlwan emlekŷzŷk zenth Mathe ewange
 lista kenŷweenek elssew reezeeben . fŷfel
 5 zamlalwan : Cristustwl / es az zŷz maria
 twl . foghwa mŷnd Adam atŷankŷgh

²⁷ Idegen kéz a k-t fekete tintával gh-ra javította.

- zent²⁸ lucach kedeeġ le zalwan . Adamrol
 mynd az zÿz mariaÿgh . Semÿ meltosa
 got hattra nem haġÿwan . testh zerenth .
 10 Ha azert dÿchekòdnÿ akar . zent Anna
 azzon . ew nemzetssegheebòl . ÿgazan tehe
 tÿ . es bÿnneel²⁹ kÿl : Ha kÿ ezeketh be
 nem veennee : Nagÿobat leelwÿnk . tekee
 nche meg . Atÿa mynden hato wr istenn
 15 ek ÿoghÿara ÿlew . Arannÿaat . es mÿ
 nden meg alhat raÿtta . mert hozÿaa h
 asonlatus nemzetw nem leelettetyk /
 Heted : tÿztòsseeggel valo zolgaltataas .
 az az hogÿ Anÿa zent egÿhaz mynd ez
 20 zeles vylagon nagy tÿztòsseeggel zolgallia
 az ew neweenek emlekòzetÿt es ÿnnep-
 eet . kÿnek³⁰ ereÿt vehettÿek : mert ha
 bÿneÿbòl kÿ tertt zentòknek ÿnnepeeth
 ÿllÿk tÿztòlnÿ es ÿllenÿ . Meneewel
 25 ÿnkaab howa semÿ bÿn nem feerkòzòt
 pelda nekewnk Azzonÿwnk zÿz maria
 nak bÿnneel kÿl valo foganattÿa es
 zÿleteese . zent Anna azzonnak . zenthsee
 ges meheeben :
 30 Nÿolczad . gymòlchòzeesnek zaporasaga .
 thwdnÿa ÿllÿk . Senkÿ nem volt sem
 leezen kÿ ollÿan zeep ÿllatw . es dragala
 tus aÿandekokat kÿldòt vona . Menÿben
 atÿa myndenhato wr istennek . mÿnt zèt
 35 Anna azzon . kÿre semÿ . bÿzonsagot nem
 ÿllÿk keresnewnk . kÿt zemeÿnkkel latw
 nk . es hÿzwnk
 Kÿlenczed . lelkÿ vÿgazt alas . Ozerelmes
 atÿamffÿaÿ³¹ ha aÿo³²tatussaggal³² meg gon
 40 dollÿok : menezzer hanzor olwadot el
 zÿwe lelke ez zent Azzonnak : lathwan
 hogÿ ennÿ zenthseeġes malaztossaggal zer
 ette vona . Az meenybelÿ wr isten ewteth
 Oh mÿnemew lelkÿ eedesseeġe volt akkoron

²⁸ Az esetleg javított betű.

²⁹ Az első *e* után megkezdett betű – valószínűleg *l* – nyoma.

³⁰ Az első *k* javított betű.

³¹ Az első *a* javított.

³² Az *o* grafémakapcsolattal egy az *o* betű fölött megjelenő szokatlanul hosszú kettős ékezetet jelöljük (l. később is, főleg az *ájtatosság* szóban).

- 45 lathwan testÿ zemeÿwel az ew eedes zeep
zÿz leanyaat . Istennek annyawa valasztot
nak lenny . lathwan . az³³ ew zÿz meehenek
mennÿeÿ ekes gÿmelccheet . istennek fÿyan
ak lenny . Oh mÿnemew vÿgaztalasa volt

nem volt oly nemesség, oly bódog nemzetség, kiben része nem volna. Kiről nyilván emlékezik Szent Máté evangelista kenyének első részében, fel(5)számlálván Kristustól és az Szíz Máriától fogva mind Ádám atyánkig. Szent Lukács kedég leszállván, Ádám-ról mind az Szíz Máriáig semmi méltóságot hátra nem hagyván test szerént/szerént. (10) Ha azért dicsekedni akar Szent Anna asszon ő nemzetségéből, igazán teheti, és binnél kíl [’bűn nélkül’]. Ha ki ezeket be nem venné, nagyobbat lelünk: tekéncse/tekéncse meg Atya mindenható Úristenn(15)ek jogjára ilő [’ülő’] aranyát, és minden megállhat rajta, mert hozjá hasonlatus nemzetü nem lelettetik. Heted: tisztösséggel való szolgáltatás, azaz hogy Anyaszentegyház mind ez (20) széles világon nagy tisztösséggel szolgállya az ő nevének emléközetit és innepét, kinek erejít vehettyek [’vehetjük’], mert ha bineiből kitért szentöknek innepét illik tisztolni és illeni, mennyével/mennével (25) inkább, hová semmi bín nem férközött. Példa nekönk Asszonyunk Szíz Máriának binnél kíl [’bín nélkül’] való foganattya és sziletése Szent Anna asszonnak szentséges méhében. (30) Nyolcad: gyimölcsözésnek szaporasága, tudnia/tudnya illik, senki nem volt, sem lészen/lészen, ki olyan szép illatú és drágalátus ajándékokat kildött vóna mennyben Atya mindenható Úristennek, mint Szent (35) Anna asszon. Kire semmi bizonságot nem illik keresnönk, kit szemeinkkel látunk és hiszünk. Kilenced: lelki vigasztalás. Ó, szerelmes atyámfi! Ha ájojtatussággal³⁴ meggon(40)dollyok, menészer/menyészer; hánszor olvadott el szíve, lelke ez szent asszonnak, látván, hogy ennyi szentséges malasztossággal szerette vóna az mennybeli Úristen ötet! Oh, minemő lelki édessége volt akkoron, (45) látván testi szemével az ő édes, szép szíz leányát Istennek annyává választottnak lenni, látván az ő szíz méhének mennyei ékes gÿmelcsét Istennek fiának lenni. Oh, minemő vigasztalása volt

440b

- Wr istennek zent ffÿaat . zÿz leanyawal
eegyetembe ÿllethny . öelgethny es apol
gathny : kÿhöz hasonlatus dolgokat sok
leelhet aÿo”tatus zÿw ember .
- 5 Tÿzed . tekeelletes <nyassaa> nÿaÿassaag
kÿnek býzonsagara wgÿ olwastatÿk
hogÿ : loachÿm es Anna . mÿnd ketten
ÿgazak valanak es isten felök . meg

³³ A szó interlineáris betoldás a megfelelő hely fölé.

³⁴ Az egyik lektor véleménye szerint az aÿo ”tatussaggal” szóban, az o után látható dupla ékezet j hagértékü, de ennek rendszeres és alapos körüljárása még további vizsgálatot kíván. (Nem zárható ki ugyanis, hogy az o” grafémakapcsolat hosszú ó-ra utal.)

- 10 zeghetetlen járwan es elween wr
 istennek parancholatýban / Es mynd
 den ýozagokat harom reezre ozthwan
 eggýket³⁵ az templom eppewletýre . es egý
 hazý neepeknék . Masýkat . zeghenýek
 nek . harmadýkat . ewnen eeletekre
 15 tarttýaak vala . . ýme meely bodogh
 eeletben foglaltaak vala ennen mago
 kath . Oh aldot wr isten vallýon ta
 lalhatný ee mastaný ýdóben eellýen
 rend belý morhas neepeket .?. Nem tw
 20 dom . De výzon ellen meeg . az deezmaat
 sem fýzetýk ýgazan meg : **kerdees**
 tamadhat honnan . Es mýnemew ýe
 les teetemeenýekból eerdemlótte ezeket
 zent Anna azzon hogý enný zamta
 25 lan istený malazttal . es týztósseegekkel
 zeretesseek³⁶ wr istentewl . Rea felel
 nek zent doctorok es Neegý ýeles oko
 kath talalnak hozýaa . Elsew . monda
 týk wr isten parancholatýnek³⁷ zeghe
 30 tetlen bel tellyeseyteese . Masod wr
 Cristus Iesushoz valo . bwzgosagos aýo”
 tatussaga . harmad : Azegenýekhez
 valo . nagý kegýesseeges ýrgalmassaga
 Neegýed . Az ew eeleteenek thwdnýa
 35 ýllyk . zýzesseegenek . hazassaganak es
 ózwegýseegeenek . ýdózerent valo týzta
 ssaag tartasa . Vn wersus .
 Sunt tria grata deo . Necnon homini to mdo
 Seruus fidius . vxor casta . verus amicus .
 40 Týzen eeggýed . parancholat zerent valo
 kenýerghees . Az az . Mýkoron / ýgazan
 hýzýók hogý az teb zentók nagý alaz
 atus kenýergheessel nýerýk megh
 wr istentewl Amýt akarnak keerný
 45 De zent Anna azzon . mýnt Cristusnak
 zerelmes tetaýa . wgýan eröss paran-
 cholattal . mýnt az ew eedes zýleýe
 ees . mondwan : EEgýebet nem akarok
 hogý leegýen . awagý el mwllýeek

³⁵ Az *et* betűkapcsolat utólagos betoldás sötétebb tintával a szóközbe.

³⁶ A *k* g-ből javított betű.

³⁷ A *-nek* rag *e*-je feltehetően tollhiba.

Úristennek szent fiát szíz leányával egyetembe illetni, ölelgetni és apolgatni [‘csókolgatni’], kihöz hasonlatus dolgokat sok [‘sokat’] lelhet ájojtatus szíű/sziű [‘szívű’] ember. (5) Tized: tekéllates nyájasság, kinek bizonságára úgy olvastatik, hogy Joachim és Anna mindketten igazak valának és istenfélők, megszeghetetlen járván és élvén Úr(10)istennek parancsolatiban. És minden jószágokat három részre osztván, eggyiket az templom épöletire és egyházi népeknek, másikat szegényeknek, harmadikat önnen életekre (15) tartják vala. Íme, mely bódog életben foglalták vala ennenmagokat! Oh, áldott Úristen, vallyon találhatni-e mastani időben ellyen rendbeli morhás [‘gazdag’] népeket? Nem tu(20)dom. De viszonnellen még az dézsmát sem fizetik igazán meg. Kérdés támadhat, honnan és minemő jeles tétémenyekből érdemlötte ezeket Szent Anna asszon, hogy enynyi számta(25)lan isteni malaszttal és tisztösségekkal szeretessék Úristentől. Reá felelnek szent doktorok, és négy jeles okokat találnak hozzá. Első mondatik: Úristen parancsolatinak szeghe(30)tetlen beltellyesejtése. Másod: Úr Kristus Jézusához való buzgóságos ájojtatussága. Harmad: a szegényekhez való nagy kegyességes irgalmassága. Negyed: az ő életének, tudnia(35)illik szizességének, házasságának és özvegségének idő szerént/ szerént való tisztasság tartása. Vn wersus sunt tria grata deo. Necnon homini to mdo seruus fidius vxor casta verus amicus. (40) Tizenegyed: parancsolat szerént/szerént való kenyergés, azaz mikoron igazán hiszjök, hogy az tebb szentök nagy alázatus kenyergéssel nyerik meg Úristentől, amit akarnak kérni. (45) De Szent Anna asszon mint Kristusnak szerelmes tetája [‘nagyamájja’], ugyan erős parancsolattal, mint az ő édes szileje es, mondván: Egyebet nem akarok, hogy legyen, avagy [‘? ’minthogy’] elműllyék.

441a

Es az ew kegyes Aranyok nem tehetý
 hogý ewket meg ne halgathnaa .
 Týzen kettódyk . meennýeý es dýchó
 seeges týztóletesseeg . kýt pelda zereht
 5 meg býzonoýthatwnk : Ez vylagý
 kýralnak . mýkora . Iambor azzon fe
 leseege vagýon . Es annýa . ees vaçon
 Nem chak az kýralne azzonnak tee
 znek Az orzaagbelý wrak týztóssee
 10 gót De meeg az ew azzon annýaat
 ees felette týztólyk es parancholatt
 ýaat halgattýaak mýnd felseeges
 azzonnak . Azonkeppen . meennýek
 nek orzagaban : mýnd az zentek . zýt
 15 angýalok nagý týztósseegót teeznek
 mýnt ollýan felsseeges zent azzon-
 nak . nýlwan lathwan es ýsmerw
 een hogý ew³⁸ ollýan nagý erdemes

³⁸ Az *e* *o*-ból javított betű.

- 20 O azeert zerelmes atyamffyaÿ . en ta
nachommal valazÿatok . mÿnd nÿa
ÿan Azzonÿwl . Anyaÿwl es otal
mwl : Dÿchõseeges zent Anna azzo
-nt . es kÿwalt keppen valo zolgalatt
al dÿcheeryeetek eeÿel es nappal . . kÿ
25 nek mÿatta nem chak ewnekÿ leez
tek kedweeben . De mÿnd az ew ara
nnÿanak wr Iesus Cristusnak . mÿnd
az ew zerelmes leanÿanak Azzonÿ
wnk zÿz marianak . nagy kedweth
30 teeztek . Keerwÿnk azeert ma es ho
ranak mÿndenkoran . O Bodogssagos
o zenthssseeges . o mÿndden³⁹ tÿztõsseegre
melto zent Azzonÿwnk . veegÿ zar
nÿad alaa . veegÿ otalmaid alaa .
35 mÿnket zegheen bÿnes wnokaÿnak
ffÿaÿdat leanÿdat : es gÿarlo bÿnes
zolgaÿdat . ma es halalwnknak ÿde
ÿn . kÿ vagÿ aldott mÿnd erekkee . Amÿ .

És az ő kegyes aranyok nem teheti, hogy őket meg ne hallgatná. Tizenkettődik: mennyei és dicsőséges tisztöletesség, kit példa szerént/szerént (5) megbizonojtatunk ez világi királnak, mikoron jámbor asszon felesége vagyon és annya es vagyon. Nemcsak az királné asszonnak tesznek az országbeli urak tisztössé(10)göt, de még az ő asszonanyját es felette tisztölik és parancsolattját hallgattÿák mind [’mint’] felséges asszonnak. Azonképpen mennyeknek országában, mind az szentek, szent (15) angyalok nagy tisztösségöt tesznek mint olyan felséges szent asszonnak, nyilván látván és ismervén, hogy ő olyan nagy érdemes. Ó, azért szerelmes atyámfia! Én ta(20)nácsommal válaszÿátok mindnyájan asszonyul, anyáÿul és ótalmul dicsőséges Szent Anna asszont, és kiváltképpen való szolgálattal dicsérjétek éjjel és nappal, ki(25)nek miatta nemcsak õneki lesztek kedvében, de mind az ő arannyának, Úr Jézsus Kristusnak, mind az ő szerelmes leányának, asszonyunk Szíz Máriának nagy kedvet (30) tesztek. Kériünk azért ma és hórának mindenkorán, ó, boldogságos, ó, szentséges, ó, minden tisztösségre méltó szent asszonyunk, végy szárnyad alá, végy ótalmad alá (35) minket, szegén bines unokáinak fiaidat, leányidat/leánidat és gyarló, bines szolgálidat ma és halálunknak idejin, ki vagy áldott minderekké! Amen.

Hivatkozott irodalom

- BAKONYI DÓRA 2004a. Grafémák és fonémák az Érdy-kódexben: e’, ee’, e”, ee”. In: BÁRCZI ILDIKÓ szerk., *Plaustrum seculi I. – Tanulmányok régi prédikációirodalmunkról*. Eötvös Kiadó, Budapest. http://sermones.elte.hu/?az=317tan_plaus_dora (2021. 03. 12.)
- BAKONYI DÓRA 2004b. *Nyelvészeti vizsgálatok az Érdy-kódex első kezével kapcsolatban*. Budapest. (kézirat)

³⁹ A második *d* *e*-ből javított betű.

- BAKONYI DÓRA 2014. *Az Érdy-kódex 220 lapjának kritikai szövegkiadása és elemzése a kézazonosítás nyelvészeti módszereivel*. Doktori [PhD] disszertáció. Kézirat. ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola, Budapest.
- BAKONYI DÓRA – LUDÁNYI BRIGITTA 2005. Az Érdy-kódex feltételezett két kezének és a Jordánszky-kódexnek összehasonlító vizsgálata a sorvégi elválasztás alapján. In: BÁRCZI ILDIKÓ szerk., *Plaustrum seculi II*. http://sermones.elte.hu/?az=324tan_plaus_dorabrigi (2021. 03. 12.)
- BÁN IMRE 1976. *A Karthausi Névtelen műveltsége*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- BENKŐ LORÁND 1989. A kéziratok szövegelemlek. A kódexek. In: BÁRCZI GÉZA – BENKŐ LORÁND – BERRÁR JOLÁN *A magyar nyelv története*. Tankönyvkiadó, Budapest. 45–48.
- DIENES ERZSÉBET 1957. Az Érdy-Kódex kétbetűs magánhangzói és Suhajda Lajos tanulmánya. *Néprajz és Nyelvtudomány* 1: 111–124.
- DIENES ERZSÉBET 1963. A nyílt rövid *e*-vel hangzó egytagú és többtagú szavak az Érdy-kódexben. *Néprajz és Nyelvtudomány* 7: 59–70.
- DIENES ERZSÉBET 1977. A kvantitátsjelölés rendszerének néhány kérdése az Érdy-kódexben. *Néprajz és Nyelvtudomány* 21: 47–69.
- DIENES ERZSÉBET 1979. A zárt hosszú *é* és az *á* hangok megjelölésének rendszere az Érdy Kódexben. *Magyar Nyelv* 75: 421–437.
- DÖMÖTÖR ADRIENNE közread. 2018. *Három körösztyén leány: Az első magyar nyelvű dráma*. A magyar nyelvű átiratokat készítette, és a tanulmányt írta DÖMÖTÖR ADRIENNE. A latin szöveget átirta, fordította, és a latin nyelvű változatokkal kapcsolatos jegyzeteket írta SZENTGYÖRGYI RUDOLF. Balassi Kiadó, Budapest.
- ÉrdyK. = *Érdy codex* 1–2 [1524–1527]. Kiad. VOLF GYÖRGY 1876. M. T. Akadémia Könyvkiadói Hivatala, Budapest.
- GRÉCZI-ZSOLDOS ENIKŐ 2019. Gróf Széchy Mária, a „murányi Vénusz” záloglevele. *Magyar Nyelv* 115: 505–510. DOI: 18349/MagyarNyelv.2019.4.505.
- JUHÁSZ DEZSŐ 2011. Egy vitatott nyelvemlék a XVI. század végéről. Dimenzionális nyelvészeti esettanulmány. In: CSISZÁR GÁBOR – DARVAS ANIKÓ szerk., *Klárások. Tanulmánykötet Korompay Klára tiszteletére*. [ELTE BTK] Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Budapest, 185–195.
- JUHÁSZ DEZSŐ – TERBE ÉRIKA 2018. 16. századi magyar nyelvű folyamodványok a Pozsonyi Kamara levéltárából. *Magyar Nyelv* 114: 372–383. DOI: 10.18349/MagyarNyelv.2018.3.372.
- KOROMPAY KLÁRA 2019. Ómagyar szövegek, mai olvasók: az ún. népszerű kiadás kérdései az Apor-kódex zsoltároskönyve kapcsán. In: HAADER LEA – JUHÁSZ DEZSŐ – KOROMPAY KLÁRA – SZENTGYÖRGYI RUDOLF – TERBE ÉRIKA szerk., *Forrás kutatás, forráskiadás, tudománytörténet III*. Magyar Nyelvtudományi Társaság – ELTE Magyar Nyelvtudományi és Fiugor Intézet, Budapest. 251–261.
- LUDÁNYI BRIGITTA 2004a. Kétbetűs magánhangzók az Érdy-kódexben. In: BÁRCZI ILDIKÓ szerk., *Plaustrum seculi I. – Tanulmányok régi prédikációirodalmunkról*. Eötvös Kiadó, Budapest. http://sermones.elte.hu/?az=316tan_plaus_brigi (2021. 03. 12.)
- LUDÁNYI BRIGITTA 2004b. *Nyelvészeti vizsgálatok az Érdy-kódex második kezével kapcsolatban*. Budapest. (Kézirat.)
- MADAS EDIT 1985. *A Néma Barát megszólal: Válogatás a Karthausi Névtelen beszédeiből*. Magvető Kiadó, Budapest.
- MADAS EDIT 2009. Az Érdy-kódex. In: MADAS EDIT szerk., „*Látjátok feleim...*” *Magyar nyelvemlékek a kezdetektől a 16. század elejéig. Az Országos Széchényi Könyvtár nyelvemlék-kiállításának katalógusa*. Országos Széchényi Könyvtár, Budapest. 340–341.
- MOLNÁR JÓZSEF – SIMON GYÖRGYI 1980. *Magyar nyelvemlékek*. Tankönyvkiadó, Budapest.

MünchK. Olv. = *A Münchheni kódex olvasata. Nyíri Antal és munkatársai betűhű kritikai szövegkiadása alapján.* Az olvasatot és a szójegyzéket készítette: Mészáros András és H. Tóth Tibor. Fekete Sas Kiadó – Bárczi Géza Kiejtési Alapítvány – Magyarságtudató Intézet. Budapest. 2020.
TOLDY FERENC 1859. *Magyar szentek legendái a carthausi névtelentől.* Szent István Társulat, Pest.

LUDÁNYI BRIGITTA
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Számunk szerzői

DR. BALÁZS GÉZA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Mai Magyar Nyelvi Tanszék; Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad, balazs.geza@gmail.com – DR. BÁRDOSI VILMOS, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Romanisztikai Intézet, Francia Tanszék, bardosi.vilmos@btk.elte.hu – DR. BÜKY LÁSZLÓ, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, buky@hung.u-szeged.hu – KICSIS SÁNDOR ANDRÁS, kicsis@freemail.hu – DR. KISS JENŐ, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, kisraba@gmail.com – LUDÁNYI BRIGITTA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, brigitta.ludanyi@gmail.com – DR. MARKÓ ALEXANDRA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék, marko.alexandra@btk.elte.hu – DR. MÁRKUS ÉVA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tanító- és Óvóképző Kar, Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszék, markus.eva@tok.elte.hu – DR. MOLNÁR ZOLTÁN MIKLÓS, molnarz03@gmail.com – DR. NAGY L. JÁNOS, Szegedi Tudományegyetem, Juhász Gyula Pedagógusképző Kar, Alkalmazott Humántudományi Intézet, Magyar és Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék, nagy@jgypk.u-szeged.hu – NÉMETH DÁNIEL, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, nemeth.sz.daniel@gmail.com – DR. NÉMETH MIKLÓS, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, nicola@hung.u-szeged.hu – DR. PÉTER MIHÁLY, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Szláv és Balti Filológiai Intézet, Orosz Nyelvi és Irodalmi Tanszék, petermihaly28@gmail.com – DR. PETHŐ JÓZSEF, Nyíregyházi Egyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, petho.jozsef@nye.hu – DR. SÁNDOR ANNA, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, sandor.dol.anna@gmail.com – DR. SCHIRM ANITA, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék, schirmanita@gmail.com – DR. SENG TORU, Budakeszi / Chita (Japán), szengat@hotmail.com – DR. SZILI KATALIN, Eperjesi Egyetem, Magyar Nyelv és Kultúra Intézete, szilikatalin5@gmail.com – DR. C. VLADÁR ZSUZSA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék, vladar.zsuzsa@btk.elte.hu.